

Capitul. l. i. **XII.** Item Hieronymus ¹ [imò ex Capitular. lib. 1. c. 63. an. 789. Aquigrani.] *Non solum in Altari, vel Reliquiis, sed etiam in communi loquela perjurium caveatur.*

Burch. l. 12. **H**abemus ² in Lege Dei scriptum: *Non pejerabis in nomine meo: nec pollues nomen Dei tui in vanum.* Ideo admonendi sunt omnes, ut diligenter caveant perjurium, non solum in Altari, seu Sanctorum Reliquiis, sed etiam in communi loquela.

Ivo, p. 12. **C**orr. Rom. Burchardus, & Ivo citant ex dictis Hieronymi, apud quem non est inventum: sed in Capitularibus lib. 1. c. 63.

Pith. 2. Habemus.] Constitutio Caroli 23.

XIII. Item Isidorus Sententiarum lib. 2. c. 31. [c. an. 630. in Hispania.] *Non prohibet Deus jurare, sed pejorare.*

Polyc. l. 6. **N**on est contra ¹ Dei præceptum jurare, sed pejorandum facinus; perjurium crimen incurritur.

XIV. Item Augustinus de Verbis Apostoli, *Serm. 28. al. 30. [c. an. 415. in Africa.] Juratio non est peccatum.*

Ivo, p. 12. c. 7. **S**i peccatum ² esset juratio, nec in veteri Lege diceretur: *Non pejerabis: reddas autem Domino juramenta tua.*

Pann. l. 8. c. 89. **N**on enim peccatum præcipitur nobis. Item infra. §. 1. Non vobis dicimus nos, non jurare. Si enim hoc dicimus, mentimur. Quantum ad me pertinet, juro; sed quantum mihi videtur, magna necessitate compulsus: cum videro non mihi credi, nisi faciam; & ei, qui mihi non credit, non expedire, quod non credit. Hac perpenatione, & consideratione librata, cum magno timore dico [Coram Deo] aut [testis est Deus,] aut [scit Christus] sic esse in animo meo: & video, quia plus est; id est; quia amplius est, quam est est, non non. Sed quod amplius est a malo est: & si non a malo jurantis, a malo est non credentis.

GRATIAN. ³ Ex præmissis colligitur, quod jurare non est peccatum: non tamen tamquam bonum est appetendum; ne consuetudine jurandi labamur in perjurium. Sed cum dicitur procedere a malo non credentis; videtur, quod etiam jurare peccatum non sit; juramentum tamen recipere malum sit. Sed nomine mali non malitia, sed peccati poena intelligitur. Ex poenali enim infirmitate incredulitas illa processit, quæ ad jurandum compellitur. Ipsum autem jurare, sicut peccatum non est, ita juramentum ab aliquo recipere malum non est. Unde scribit

XV. Augustinus ad Publicolam, *Epist. 154. [c. an. 398. ibid.] Juramentum accipere non prohibemur.*

Ivo, p. 12. c. 4. **Q**uamvis ⁴ dictum sit, ne juremus; nusquam me in Scripturis sanctis legisse memini, ne ab aliquo juramentum accipiamus.

GRATIAN. ⁵ Sed queritur, an sit utendum fide ejus, qui per Dæmonia jurat. De his ita scribit

XVI. Augustinus eadem Epist. 154. ad Publicolam. [c. an. 398. ibid.] *Licet uti fide ejus, qui, ut eam servet, per Dæmonia jurat.*

Sent. 3. dist. 39. **M**ovet ⁶ e, utrum ejus fide utendum sit, qui, ut eam servet, per Dæmonia juraverit. Ubi te volo prius considerare, utrum si quisquam per Deos falsos juraverit fidei servaturum, & eam non servaverit; non tibi videatur bis peccasse? Si enim tali juratione promissam servaverit fidem, id est tantum peccasse judicaretur, quia per tales Deos juravit. Illud autem nemo reprehenderet, quia fidem servavit. Nunc vero, quia & juravit per quos non debuit; & contra pollicitam fidem fecit quod non debuit, quem constat jurasse per Deos falsos, & utitur non ad malum rem, sed ad licitam, & bonam; non peccato ejus de fociat, quo per Dæmonia juravit, sed bono pacto ejus, quo fidem servavit. Neque enim hic eam ⁷ fidem dico servari, quæ fideles vocantur, qui baptizantur in Christo. Illa enim longè alia est, longèque discreta à fide humanorum placitorum, atque pactorum. Verumtamen sine ulla dubitatione minus malum est per Deos falsos ⁸ veraciter jurare, quam per Deum verum fallaciter. Quanto enim per quod juratur, magis est sanctum, tanto magis est poenale perjurium. §. 1. Alia ergo quaestio est, utrum non peccet, qui per falsos Deos sibi jurari facit; quia ille ⁹, qui ei jurat, jurat per falsos Deos, quos colit. Cui quaestioni possunt illa testimonia suffragari, quæ ipse commemorat de Laban ¹⁰, & Abimelech; si tamen Abimelech per Deos suos juravit, sicut Laban per Deum Nachor ¹¹.

Gen. 21. c. 31. **C**orr. Rom. ¹² Quia ille.] In Epistolis B. Augustini excusis legitur, *quàm ille, qui ei jurat, falsos Deos colit.* In codice eorumdem Vaticano, quando ille, qui ei jurat, falsos Deos colit: in editione Frobeniana, & apud Ivonem, quia ille, qui ei jurat, falsos Deos colit.

Nachor.] Sic est emendatum ex loco ipso Genesis, Ivone, & uno vetusto Gratiani codice, in cuius quidem vulgatis erat, *per Deum Sobor*, in Beati Augustini autem, *per Deum Jacob.*

Sic etiam cum in libro Machabæorum ¹³ Romani leguntur pacem firmasse cum Judæis; intelligendi sunt jurasse per falsos Deos: sicut & Judæi juraverant per Deum verum. Sic etiam de juramento, quod fit per Creaturas, intelligendum est: quod ipsum quidem jurare per Creaturas malum est; quia à Deo prohibuitur: sed servare quod juratur, bonum est, ut evitetur peccatum mendacii, & dolositatis. §. 1. Sed objicitur, quod Joseph vir Sanctus per Creaturas juravit; dum dixit fratribus suis: *Per salutem Pharaonis non exibitis hinc.* §. 2. Sed sciendum est, quod Sancti non tam per Creaturas, quam per Autorem Creaturarum jurabant: nec in Creaturis aliquid, quàm Creatorem ipsarum venerabant: sicut Joseph, qui per Pharaonem jurando, hoc in eo veneratus est, quod Dei judicio positus erat in inimus. Unde Apostolus ait: *Omnia potestas à Deo est.* Item Christus Pilato: *Non haberes in me potestatem, nisi esset tibi datum desuper.* Deus autem per Creaturas jurare prohibuit; ne vel more Gentilium aliquod nomen Deitatis Creaturis inesse crederetur, vel ne Creaturas contemptibiles judicando, per eas promissa pro nihilo duceremus. §. 3. Sed queritur, quid gravius sit, an per Creaturas, an per Creatorem jurare fallaciter. Dupliciter enim reus est, qui per Creaturas jurat mendaciter: quia & contra prohibitionem jurat, per quod tibi jurare non licet, (à quo peccato est immunis, qui non nisi per Creatorem jurat,) & proximum dolo caput: quod facit etiam per Creatorem mendaciter jurans. Sed si perjurium tantò magis poenale est, quanto sanctius illud est, per quod juratur; apparet, quod etiam per Creaturas mendaciter jurans dupliciter peccet; graviorem tamen se subijcit poenæ, qui per Creatorem jurat mendaciter. §. 4. Perjuri autem poena gravissima est: quam si quis timens, ad confessionem venire noluerit, à fidelium consortio est abjiciendus. Unde

XVII. Eutychnianus Papa. [imò ex Capitular. Theodulphi c. 26. c. an. 792. in Gallia.] *Fidelium consortio caveat, qui penitentiam perjurii agere noluerit.*

Prædicandum est etiam, ut perjurium Fideles caveant, & ab hoc summo opere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, & in Lege, & in Prophetis, & in Evangelio prohibitum. Atdivimus enim quosdam parvipendere hoc scelus, & levem quodammodo perjurii poenitentiam imponere: qui nosse debent, talem de perjurio poenitentiam imponi debere, qualem & de adulterio, & de fornicatione, & de homicidio sponte commissio, & de ceteris criminalibus vitis. §. 1. Si quis vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali peccato, timens poenitentiam longam, ad confessionem venire noluerit; ab Ecclesia repellendus est, sive à communione, & consortio Fidelium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque oret, & neque in domo sua eum recipiat.

Corr. Rom.] Burchardus etiam, Polycarpus, & Ivo citant ex Eutychniano. Inventum vero est inter quorundam capitula Theodulphi Episcopi Aurelianensis ad suos Presbyteros scripta, c. 26. quæ in antiquo codice Romæ habentur. *Neque oret, Additum id est ex Theodulpho, Burchardo, & Ivone.*

AN SIT PERJURUS, QUI JURAT FALSUM, QUOD PUTABAT VERUM.

QUÆSTIO II.

Quod autem perjurium sit falsum jurare, facile probatur. Ait enim

I. Augustinus in Lib. Psalmorum super *Domini est terra.* [fortè c. an. 410. in Africa.] *Pejerat qui aliter facturus est, quàm promittit.*

Non dolo jurat, qui aliter facturus est, quàm promittit, cum perjurium sit nequiter decipere credentem.

Corr. Rom.] Quod hic citatur ex B. Augustino, in Glossa interlinearum *Psalm. 23.* in vers. *Nec juravit in dolo, refertur ex Calliodoro.*

II. Item Hieronymus super Jeremiam, lib. 1. ad c. 4. [c. an. 410. in Palestina.] *Quos debeat habere comites Jusjurandum.*

Animadvertendum est, quod Jusjurandum hoc habeat comites, Veritatem, Judicium, atque Justitiam. Si ista defuerint; nequaquam erit juramentum, sed perjurium.

Item, qui falsum jurat, mentitur. Mentiendo autem jurare, nihil aliud est, quàm pejerare. §. 1. Cum ergo omnes, qui loquuntur mendacium, perdendi sint, iuxta illud *Psalm. 125.* *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium:* multo magis ¹⁴ damnabiles sunt, qui mentiendo pejerare convincuntur.

quia nomen Dei sui in vanum assumunt. §. 2. Sed aliud est, falsum jurare; aliud, jurare in dolo. Non enim omnis, qui aliter facturus est, quàm promittit, in dolo jurat. Licet enim Apostolus aliter facturus esset, quàm promitteret Corinthiis in i. Epistola, cum ait: *Venturum ad vos;* non tamen in dolo juravit, aut mendaciter promisit. Ille enim in dolo jurat, aut mendaciter promittit, in cuius mente est non fide facturum ut promittit. Ille autem, qui promittit falsum, quod putat verum, nec in dolo jurat, nec mendaciter promittit. Unde

III. Augustinus de Verbis Apostoli, *Serm. 28. al. 30. [c. an. 415. in Africa.] De eo, qui jurat falsum, quod putat verum.*

Omnes ¹⁵ falsum jurant, vel cum fallunt, vel cum falluntur. Aut enim putat homo verum esse, quod falsum est, & temere jurat: aut scit, vel putat falsum esse, & tamen pro verum jurat, & nihilominus cum scelerat jurat. Distant autem ista perjuria, quæ duo commemoravi. Fac illud a jurare, qui verum putat esse, pro quo jurat: verum putat esse, & tamen falsum est: non ex animo iste pejerat, fallitur: hoc pro verò habet, quod falsum est; non pro re falsa sciens jurationem interponit. Da alium qui scit falsum esse, & dicit verum esse, & jurat tamquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis, quàm ista detestanda sit bella, & de rebus humanis exterminanda. Quis enim hoc fecit veli? Omnes homines talia detestantur. Fac alium, qui putat falsum esse, & jurat tamquam verum sit, & forte verum est. Verbi gratia [ut intelligatis] pluit in illo loco? interrogas hominem: & putat non pluisse, & ad negotium ejus competit, ut dicat, pluit: sed putat non pluisse. Dicitur ei, verè pluit? vere, & jurat: & tamen pluit ibi: sed ille nescit, & putat non pluisse; perjurus est. Interest, quemadmodum verbum procedat ex animo. *Rcam linguam non facit nisi mens rea.* **Corr. Rom. & Fac illud.]** Sic etiam apud Ivonem, & in uno Vaticano codice sermonum B. August. & in Antwerp. editione. Nam in aliis est, *facilius jurat.* **Et jurat.]** Addita hæc sunt ex originali, & Ivone, ut locus sit integer. Necessè enim est precedere juramentum, ut quis perjurus dicatur, cujus juramenti in codicibus Gratiani nulla erat mentio. Alia etiam nonnulla sunt emendata.

GRATIAN. ¹⁶ Quia ergo mens hujus non erat rea (nesciebat enim falsum esse, quod juravit esse verum) nec temere, vel negligenter, sed cum magna diligentia videbatur sibi deprehendisse verum, quod juravit falsum; perjurii reus nequaquam est judicandus. Item, quod dicitur, qui falsum jurat, mentitur, non universatiter hoc intelligi debet. Non enim omnis, qui falsum dicit, mentitur: sicut nec omnis, qui mentitur, falsum dicit. Unde

IV. Augustinus in Enchiridio, c. 22. [fortè c. an. 421. ibid.] *Non est mentiri, dicere falsum, quod putat verum.*

Is autem ¹⁷, qui mentitur, contra id, quod animo sentit; loquitur voluntate fallendi. §. 1. Et utique verba propterea instituta sunt, non per quæ se invicem homines fallant, sed per quæ quisque in alterius notitiam cogitationes suas proferat. Verbis ergo uti ad fallaciam, non ad quod instituta sunt, peccatum est. §. 2. Nec ideo ullum mendacium putandum est non esse peccatum, quia postsumus aliquando alicui prodesse mentiendo. Postsumus enim & furando; si pauper, cui palam datur, sentit incommodum; & dives, cui clam tollitur, non sentit incommodum; nec ideo tale furum quisquam dixerit non esse peccatum. **Et supra c. 18.** §. 3. Nemo mentiens ¹⁸ judicandus est, qui dicit falsum quod putat verum: quoniam, quantum in ipso est, non fallit ipse, sed fallitur. Non itaque mendacii, sed aliquando temeritatis arguendus est, qui falsa incautus credit, ac pro veris habet: potiusque econtrario, quantum in ipso est, mentitur ille, qui dicit verum, quod putat falsum. Quantum enim ad animum ejus attinet, quia non quod sentit, hoc dicit; non verum dicit: quamvis verum inveniatur esse quod dicit. Nec ullo modo liber est a mendacio, qui ore nesciens verum loquitur; sciens autem voluntate mentitur. Non consideratis itaque rebus ipsis, de quibus aliquid dicitur, sed sola intentione dicentis, melior est, qui nesciens falsum dicit, quoniam id verum putat, quam qui mentienti animum faciens gerit, nesciens verum esse quod dicit.

V. Item Græstus Papa. [fortè c. an. 494. Roma.] *Non mentitur, qui animum fallendi non habet.*

Beatus Paulus Apostolus non ideo (quod ablit) fecerit credendus est, aut sibi extitisse contrarius; quoniam cum ad Hispanos se promississet iterum, dispositione Divina majoribus occupatus ex causis, implere non potuit quod promissit. Quantum enim ipsius voluntatis interfuit, hoc pronuntiavit, quod revera voluisset efficere. Quantum enim ad Divini secreta consilii (quæ, ut homo, omnia non potuit, licet spiritui Dei plenus, agnoscere) superna prætermissit dispositione præventus. §. 1. Nec quia Beatus Petrus Apostolus pro affectu Divinae reverentiae ipsi Domino respondit: *Non lavabis mihi pedes in æternum,* fecerit

(quod ablit) aut in sua putabitur minimè constituisse sententia; quia mox eidem Divina voluntati cesserit, & quod se dixerat non esse facturum, causis attritus humane salutis, passus est propria voluntate faciendum.

Pith. 1. Non possit.] Hieronymus cum dubitasset in Epist. ad Heliod. *Et in c. 3. ad Ephesios; in c. 11. Esaiæ* affirmat contrarium: ut & Joan. Chrylostomus *Hom. 7.* & idem Hieronymus in Amos c. 5. & Greg. lib. 31. *Moral. c. 37.* Vide Martyrol. 12. Decembr.

Ille ergo falsum jurando mentitur, qui scit falsum esse quod jurat. Est enim mendacium (ut Augustinus ait ¹⁹) falsa significatio vocis ²⁰ cum voluntate fallendi. §. 1. Sed cum fallere semper sit voluntatis, falli autem, vel infirmitatis, vel temeritatis, gravius autem sit quod ex voluntate, quam quod ex temeritate, vel infirmitate procedit; aliquando contingit falli vel nullum, vel minimum esse peccatum: aliquando ex ipsa rerum varia consideratione minus esse fallere, quam falli. Unde

VI. Augustinus in Enchiridio, c. 21. [fortè c. an. 421. in Africa.] *Fallit in his, quæ ad fidem non pertinent, aut parvum, aut nullum est peccatum.*

In quibus ²¹ rebus ²² nihil interest ad capeffendum Dei regnum, utrum credatur, an non, & utrum vera five dam. orig. sint, five putentur, an falsa; in his errare, id est, aliud pro alio putare, non arbitrandum esse esse peccatum; aut si est, minimum esse atque levissimum.

VII. Idem in Enchiridio, c. 18. [fortè c. an. 421. ibid.] *In his quæ ad fidem pertinent, gravius est falli, quàm alios decipere.*

In ipsarum ²³ consideratione rerum, quæ dicuntur, tantum interest; quia five quis fallatur, five mentiat, utcumque ²⁴ falli quam mentiri, minus est malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem: tamen longè tolerabilius est in his, quæ à Religione conjuncta sunt, mentiri, quam in his, sine quorum fide vel notitia Deus coli non potest, falli.

Corr. Rom.] Apud B. Augustinum, nec multò aliter apud Ivonem legitur, *In ipsarum autem, quæ dicuntur, consideratione rerum tantum interest, quia in re quisque fallatur, five mentiat, ut cum falli, quàm mentiri minus sit malum, quantum pertinet ad hominis voluntatem; tamen longè tolerabilius sit in his, &c.* Verum ob Glossam in vers. *utcumque, ad ubicumque, non est mutatum.*

Item, quod dicitur: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium;* non de omni mendacio intelligendum est. Sunt enim quedam mendacia, in quibus est fit aliqua culpa, non tamen damnabilia sunt: immò tamquam non mendacia habenda sunt. Sunt & alia mendacia, quæ sunt gravius culpæ, de quibus intelligitur: *Perdes omnes, qui loquuntur mendacium.* §. 1. Ut autem appareat, quæ mendacia sint venialia, & quæ damnabilia; distinguendum est, quod sint genera mendacii. De quibus scribit

VIII. Augustinus in libro de Mendacio, c. 14. [c. an. 396. ibid.] *Quot sunt genera Mendacii.*

Primum est ²⁵ capitale mendacium, longèque fugiendum, quod fit in doctrina Religionis, ad quod mendacium dist. 38. nulla conditione quisquam debet adduci. Secundum autem, ut aliquem ledat injuste, quod & tale est, ut & nulli proficit, & oblit alicui. Tertium quod ita prodest alteri, ut oblit alteri, quamvis non ad immunditiam oblit corporalem. Quartum, quod fit sola mentiendi, fallendique libidine: quod mirum ²⁶ mendacium est. Quintum, quod fit merum placendi cupiditate de suaviloquio. His omnibus poenitus vitatis, atque rejectis, sequitur sextum genus, quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si quisquam pecuniam alicujus injustè tollendam sciens, ubi sit, nescire se mentiat, quocumque interrogante. Septimum, quod & nulli obest, & prodest alicui: veluti si nolit hominem ad mortem quaeritum prodere, mentiat. **Et infra ibid.** Octavum est genus mendacii, quod & nulli obest, & ad hoc prodest, ut ab immunditia corporali aliquem tætuat. **Et infra c. 21.** §. 1. Non est igitur mentiendum in doctrina pietatis, magnum enim scelus est, & primum genus detestabilis mendacii. Non est mentiendum secundo genere, quia nulli facienda injuria est. Non est mentiendum tertio genere, quia nulli cum alterius injuria consulendum est. Non est mentiendum quarto genere, propter mendacii libidinem, quæ per se ipsam vitiosa est. Non est mentiendum quinto genere, quia nec ipsa veritas sine ²⁷ placendi hominibus enuntianda est; quanto minus mendacium? quod per se ipsum, quia mendacium est, utique turpe est. Non est mentiendum sexto genere: neque enim rectè etiam testimonii veritas pro cuiusquam temporali commodo, ac salute corrumpitur: ad sempiternam verò salutem nullus ducendus est, opitulante mendacio. **Et infra.** Neque festino genere mentiendum: non enim cuiusquam commoditas, aut salus temporalis pernicienda fidei præferenda est. Nec se quilibet ²⁸ in rectè factis nostris tam malè